

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie**

Szczecin, dnia listopada 2010 r.

**Pan
Andrzej Walesiak
Dyrektor Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Polanowie**

LSZ-4101-23-01/2010
P/10/159

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie, przeprowadziła kontrolę w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Polanowie, zwanym w dalszej treści „MOW”, wykonywania zadań w zakresie kształcenia i resocjalizacji w okresie od 1 września 2007 r. do 30 sierpnia 2010 r.

W związku z kontrolą, której wyniki zostały przedstawione w protokole kontroli podpisanym w dniu 8 listopada 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność MOW w kontrolowanym zakresie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Powyższą ocenę ogólną uzasadniają następujące ustalenia kontroli i wynikające z nich oceny częściowe:

1. NIK pozytywnie ocenia, z uwzględnieniem kryteriów legalności i rzetelności, organizację kształcenia i resocjalizacji w MOW, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

MOW w okresie kontrolowanym był placówką resocjalizacyjno – wychowawczą dla chłopców, z 48 miejscami w internacie i zespole szkół specjalnych (szkoła podstawowa i gimnazjum).

Statut MOW, w którym zostały uwzględnione zapisy wymagane w załączniku nr 3 rozporządzenia MENiS z dnia 7.03.2005 r. w sprawie statutów², opracowany przez MOW, rada pedagogiczna zatwierdziła w dniu 28.08.2009 r., tj. dopiero po 3 latach od wejścia w życie ww. prze-

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231 poz. 1701 ze zm.

² Rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 7 marca 2005 r. w sprawie ramowych statutów placówek publicznych (Dz.U. Nr 52, poz. 466)

pisów. Do tego czasu MOW działał na podstawie statutu nadanego przez Radę Powiatu uchwałą z dnia 26.04.2005 r.

W latach szkolnych 2007/2008 i 2009/2010 w MOW funkcjonowały 3 oddziały w gimnazjum i 1 oddział w szkole podstawowej (łączone klasy IV,V i VI), a w roku szkolnym 2008/2009 4 oddziały w gimnazjum (z powodu braku skierowań do szkoły podstawowej) po 12 uczniów w każdym oddziale. Na bazie klasy II i III gimnazjum MOW zorganizowane zostało kształcenie wychowanków przysposabiające do zawodu stolarza. Stan ewidencyjny i liczba uczniów w oddziałach szkolnych, w latach objętych kontrolą, pokrywała się ze stanem ewidencyjnym wychowanków, a liczebność grup wychowawczych nie przekraczała 12 wychowanków, zgodnie z § 20 ust. 2 rozporządzenia MENiS z dnia 7.03.2005 r. w sprawie placówek publicznych³.

MOW w badanych latach szkolnych (poza okresami świąt, ferii i wakacji) zapewniał sprawowanie opieki nocnej nad wychowankami w 4 grupach wychowawczych przez 2 osoby (2 wychowawców albo wychowawcę i osobę nie będącą pracownikiem pedagogicznym), tj. zgodnie z § 21 ust. 2 ww. rozporządzenia w sprawie placówek publicznych. W okresie świąt, ferii i wakacji dla funkcjonującej 1 grupy wychowawczej (ponieważ większość wychowanków w ramach stosowanych pochwał została na ten czas urlopowana) opiekę nocną sprawowała tylko 1 osoba, tj. 1 wychowawca albo 1 pracownik niepedagogiczny, podczas gdy zgodnie z wymogami § 21 ust. 2 ww. rozporządzenia w sprawie placówek publicznych, opiekę powinny sprawować co najmniej 2 osoby.

Ustalono, że MOW przekazywał do Systemu Informacji Oświatowej nierzetelne dane o liczbie uczniów/wychowanków na dzień 10.09. 2008 i 10.09. 2010 gdyż liczba uczniów/wychowanków podana w informacjach nie pokrywała się z ich liczbą wynikającą z dokumentacji MOW. W informacjach przekazanych i wprowadzonych do SIO ww. okresach podano, że w MOW przebywało 48 wychowanków, podczas gdy w dniu 10.09.2008 r. stan ewidencyjny wychowanków wynosił 45, a w dniu 10.09.2010 r. stan ten wynosił 42 wychowanków, jednak nie spowodowało to zawyżenia subwencji oświatowej.

2. NIK pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, system kształcenia i organizacji zajęć edukacyjnych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych wychowanków.

Baza lokalowa MOW tj. pomieszczenia szkoły, internatu oraz warsztatów, pozwalały na bezpieczne i higieniczne przebywanie w nich uczniów/wychowanków oraz stwarzały możliwość skutecznego prowadzenia procesu edukacyjnego i resocjalizacyjnego.

³ Rozporządzenia MENiS z dnia 7.03.2005 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w placówce (Dz. U. Nr 52, poz. 467 ze zm.)

Dla każdej ze szkół działających w MOW - na lata szkolne 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010 - opracowane zostały szkolne plany nauczania zawierające tygodniowy wymiar godzin odpowiadający określone w § 3 rozporządzenia MENiS z dnia 12.02.2002 r. w sprawie planów nauczania⁴. Stosowane w szkole podstawowej i gimnazjum programy nauczania oraz podręczniki (do nauki języka polskiego, matematyki, historii, języka obcego oraz religii) zostały przez radę pedagogiczną uchwalone, bądź zaopiniowane i dopuszczone do stosowania przez właściwego ministra.

W ramach działań resocjalizacyjnych zespoły wychowawcze sporządzały i modyfikowały indywidualne programy resocjalizacyjne (IPR). Prowadzone przez pedagoga i psychologa dzienniki zajęć z zakresu terapii pedagogicznej i zajęć psychoedukacyjnych spełniały wymogi określone w § 18 rozporządzenia z dnia 19.02.2002 r. w sprawie dokumentacji⁵.

Wszyscy pracownicy kadry pedagogicznej w kontrolowanym okresie (26 zatrudnionych na 23,33 etatu), w tym 9 nauczycieli szkolnych i 17 wychowawców internatu, posiadali kwalifikacje wymagane przepisami art. 9 ust. 1 Karta Nauczyciela⁶ oraz § 15 i 16 rozporządzenia MEN z dnia 12.03.2009 w sprawie kwalifikacji nauczycieli⁷. W MOW funkcjonował poprawnie system doskonalenia zawodowego, w tym organizacji wewnętrznych szkoleń pracowników pedagogicznych.

MOW nie zapewnił – wbrew wymogom § 6 ww. rozporządzenia MENiS z dnia 26.07.2004 w sprawie zasad kierowania⁸ - podręczników dla wszystkich uczniów. Nie posiadał wykazu i ilości podręczników do nauki przydzielonych dla poszczególnych uczniów, a w trakcie kontroli stwierdzono, że na 12 uczniów: w klasach łączonych szkoły podstawowej, podręczników do nauki języka polskiego miało 6 uczniów, a do nauki historii 7 uczniów; w I klasie gimnazjum, podręczniki do języka polskiego miało 8 uczniów, do geografii i biologii 6 uczniów oraz do historii 7 uczniów; w II klasie gimnazjum, podręczników do nauki języka polskiego i chemii miało 6 uczniów, do nauki geografii i historii 7 uczniów oraz nauki biologii 8 uczniów; w klasie III gimnazjum, podręczników do języka polskiego miało 3 uczniów, do nauki biologii i historii 7 uczniów i do nauki geografii i chemii 10 uczniów.

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 12.02.2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15 poz. 142 ze zm.)

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 19.02.2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2002 Nr 23, poz. 225 ze zm.)

⁶ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.)

⁷ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli nie mających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50, poz. 400)

⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji, Nauki i Sportu z dnia 26.07.2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych (Dz. U. z 2004 r. Nr 178, poz. 1833)

W badanym okresie Dyrektor MOW przekazywał dokumentację wychowanka właściwemu staroście, jednak w 7 przypadkach z opóźnieniem od 7 do 58 dni. Ponadto w 2 przypadkach taką dokumentację przekazał Centrum Medycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, zamiast właściwemu staroście, naruszając tym samym przepisy § 4 ust 4 ww. rozporządzenia w sprawie zasad kierowania.

3. Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że efekty kształcenia i resocjalizacji wychowanków były niższe niż średnie w placówkach tego typu na terenie województwa zachodniopomorskiego, a koszty ich edukacji i pobytu w MOW były wysokie.

MOW w latach 2007-2009 od organu prowadzącego (Starostwo Powiatowe w Koszalinie) otrzymał i wydatkował środki finansowe w kwocie 2.116, 2 tys. zł, 2.243, 4 tys. zł i 2.313, 6 tys. zł. Średni roczny koszt pobytu wychowanka w ośrodku w 2007 r. wynosił 33.700 zł, przy średnim rocznym koszcie edukacji ucznia wynoszącym 7.641 zł, w 2008 r. koszt wychowanka wynosił 35.598 zł, a ucznia 8.449 zł, w 2009 r. koszt wychowanka wynosił 36.850 zł, a ucznia 9.145 zł. Średniomiesięczny koszt nauki i pobytu 1 wychowanka/ucznia w MOW wyniósł 3.445 zł w 2007 r., 3.670 zł w 2008 r. i 3.833 zł w 2009 r.

MOW prawidłowo egzekwował opłaty od rodziców (opiekunów prawnych) za wyżywienie wychowanków, lecz mimo windykacji prowadzonej z wykorzystaniem wszystkich możliwych narzędzi prawnych, zaległości z tego tytułu wynosiły 20,3 tys. zł na koniec I półrocza 2010 r.

Na 49 wychowanków, którzy opuścili MOW w okresie objętym kontrolą, 9 skierowanych zostało do innych ośrodków wychowawczych, tylko 8 podjęło pracę i 5 kontynuuje naukę. Ponadto o niezadawalającej efektywności kształcenia i resocjalizacji wychowanków MOW świadczą też niższe od średnich w skali województwa zachodniopomorskiego wyniki gimnazjalnych egzaminów ogólnych, jak i przeprowadzonych w innych ośrodkach wychowawczych na terenie województwa, czy też rosnąca ilość ucieczek wychowanków.

W latach szkolnych 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010 wychowankowie MOW na gimnazjalnych egzaminach kompetencyjnych uzyskali:

- z części humanistycznej odpowiednio 19,13 pkt, 18,70 pkt i 19,09 pkt, przy średniej w województwie dla szkół gimnazjalnych funkcjonujących przy ośrodkach wychowawczych odpowiednio 21,16 pkt, 21,25 pkt i 20,36 pkt,
- z części matematyczno – przyrodniczej 17,38 pkt, 13,82 pkt i 12,91 pkt przy średniej odpowiednio 20,00 pkt, 15,95 pkt i 13,45 pkt,
- z języka obcego (bez roku 2007/2008) 16,73 pkt i 14,00 pkt przy średniej odpowiednio 22,13 pkt i 19,46 pkt.

Mimo podejmowanych działań w MOW w celu zmniejszenia liczby ucieczek i czasu ich trwania, w latach objętych kontrolą liczba ucieczek i niepowrotów z urlopów wychowanków oraz czas ich trwania miały tendencje wzrostowe. W okresie od 1.01 do 30.09.2010 r. było 111 ucieczek (60 ucieczek indywidualnych oraz 51 ucieczek zbiorowych) na łączną liczbę 2.604 dni, co daje średnio czas trwania ucieczki 23 dni. W porównywalnym okresie 2009 r. liczba ucieczek wynosiła 84, w tym 63 ucieczki indywidualne oraz 21 ucieczek zbiorowych. Wpływ na wzrost liczby oraz czasu trwania ucieczek i niepowrotów miały też wskazane w wyjaśnieniach przypadki niezaostrożania środka wychowawczego przez sądy rodzinne (na wnioski MOW) wobec wychowanków dokonujących wielokrotnych ucieczek.

Nie bez wpływu na niezadowolające wyniki kształcenia i resocjalizacji miały liczne przypadki kierowania do MOW na podstawie orzeczeń sądów rodzinnych, nieletnich uzależnionych od środków psychotropowych oraz takich którzy wymagali konsultacji psychiatrycznych, podczas gdy MOW nie był przygotowany do niesienia pomocy w tym zakresie. W latach 2007- 2010 (I półrocze) konsultacjami psychiatrycznymi objętych zostało 128 wychowanków, z czego 10 wychowanków trafiło na leczenie szpitalne.

4. MOW nie posiadał danych oraz nie prowadził analiz skuteczności swoich działań resocjalizacyjno-edukacyjnych byłych i obecnych wychowanków. Przeprowadzone badanie ankietowe wśród 23 aktualnych wychowanków potwierdziły ustalenia kontroli: 12 podało, że czuje się zdecydowanie bezpiecznie w ośrodku; 15 uznało wyposażenie szkoły w pomoce naukowe za dobre; 11 potwierdziło, że nie posiada podręczników do nauki na lekcjach w szkole; 8 podało tęsknotę za domem jako główny powód ucieczek; 11 przyznało, że o swoich problemach rozmawia z wychowawcami rzadko lub nigdy; 10 że wychowawcy pomagają w nadrobieniu zaległości szkolnych czasami; 15 wyraziło chęć kontynuowania nauki po ukończeniu gimnazjum; 19 podało, że najchętniej uczestniczy w zajęciach sportowych; 18 chciało żeby w ośrodku było więcej zajęć na siłowni oraz możliwość korzystania z komputerów; a większość ankietowanych domagało się większej ilości zajęć sportowych w celu zmniejszenia agresji, dostępu do telewizji kablowej i internetu.

Na wysłanych ankiet do 40 byłych wychowanków (81% wychowanków, którzy opuścili MOW w badanym okresie) odpowiedziało 5 i podało w nich m.in., że był to ich pierwszy ośrodek do którego przybyli z domu rodzinnego; o swoich problemach z wychowawcami rozmawiano czasami lub rzadko; wyposażenie szkoły w pomoce naukowe ocenili jako dostateczne, 3 ankietowanych podało, że w czasie pobytu w ośrodku nie czuło się w nim bezpiecznie, a 4 że po opuszczeniu ośrodka kontynuowało naukę.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie wnosi o:

1. *Zapewnienie opieki nad wychowankami w porze nocnej zgodnie z wymogami § 21 ust. 2 rozporządzenia MENiS z dnia 7.03.2005 r. w sprawie placówek publicznych.*
2. *Rozważenie doposażenia uczniów w podręczniki do nauki wszystkich przedmiotów.*
3. *Podawanie do Systemu Informacji Oświatowej rzetelnych danych o liczbie uczniów/wychowanków MOW.*
4. *Niezwłoczne skreślenie z ewidencji MOW i przesyłanie do odpowiednich organów dokumentacji wychowanków, którzy mimo upływu 3 miesięcy od orzeczenia sądowego nie zostali doprowadzeni do ośrodka..*
5. *Podjęcie działań zmierzających do podniesienia efektywności kształcenia i resocjalizacji w MOW.*

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków bądź przyczynach ich niepodjęcia.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie, do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.